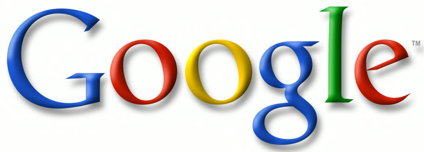
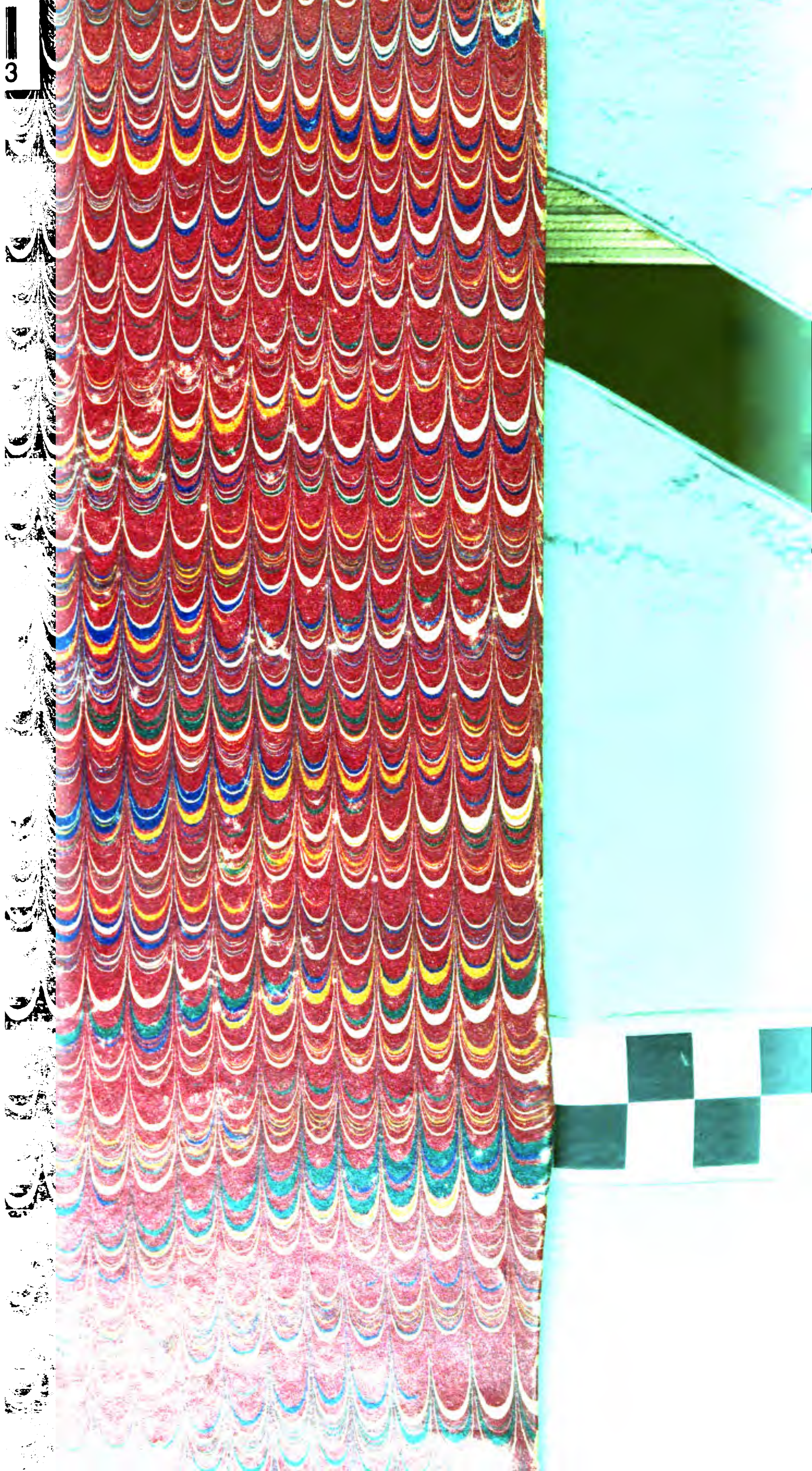

Eenige
..schouwingen betreffende valschheid
in Geschriften.

R. SCHUURBEQUE BOEL

Utrecht. J. NIKERK, DRUKKER EN UITGEVER. 18..

Eenige Beschouwingen

BETREFFENDE

VALSCHHEID IN GESCHRIFTEN.

EENIGE BESCHOUWINGEN

BETREFFENDE

VALSCHHEID IN GESCHRIFTEN.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

Doctor in de Rechtswetenschap

AAN DE RIJKS–UNIVERSITEIT TE UTRECHT

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. J. A. C. OUDEMANS,

Hoogleeraar in de Faculteit der Wis- en Natuurkunde,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAT DER UNIVERSITEIT

TEGEN DE BEDENKINGEN VAN

DE FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

TE VERDEDIGEN

op VRIJDAG 24 JANUARI 1890, des namiddags te 3½ ure,

DOOR

R. SCHUURBEQUE BOEIJE

geboren te Zutphen.

UTRECHT,

J. NIKERK, Drukker en Uitgever.

1890.

Aan mijnen Vader.

VOORWOORD.

Het is mij eene hoogst aangename taak, bij het verlaten der Utrechtsche Academie, aan alle Hoogleeraren der Juridische Faculteit mijnen dank te betuigen voor het onderwijs dat ik van hen mocht genieten.

Mijnen hooggeachten Promotor, Professor M. S. POLS, *breng ik inzonderheid mijnen dank voor de zeer gewaardeerde hulp en welwillendheid, mij bij het samenstellen van dit Proefschrift betoond.*

Aan mijne vrienden en kennissen roep ik een „tot wederziens" toe.

Wanneer men de bepalingen van het Nederlandsche Wetboek van Strafrecht omtrent valschheid in geschriften vergelijkt met die van den Code Pénal, dan vindt men meerdere belangrijke verschilpunten.

Stellen wij tot vergelijking naast elkander:

Art. 225 Wetb. van Str. en Art. 150 Code Pénal.

Hij, die een geschrift, waaruit eenig recht, eenige verbintenis of eenige bevrijding van schuld kan ontstaan, of dat bestemd is om tot bewijs van eenig feit te dienen, valschelijk opmaakt, of vervalscht, met het oogmerk, om het als echt en onvervalscht te gebruiken, wordt, indien uit dat gebruik eenig nadeel kan ontstaan, als schuldig aan valschheid in geschrift, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Tout individu, qui aura de l'une des manières, exprimées en l'article 147, commis un faux en écriture privée, sera puni de la réclusion.

Art. 147 — soit par contrefaçon ou altération d'ecritures ou de signatures; soit par fabrication de conventions dispositions, obligations ou décharges, ou par leur insertion après coup dans ces actes, soit par addition ou altération de clauses, de déclarations ou de faits, que ces actes avaient pour objet de recevoir et de constater.

Wij zien dan, dat een der belangrijkste verschilpunten is, dat ons wetboek eene nadere omschrijving van het

misdrijf geeft, terwijl het Fransche eenvoudig spreekt van faux, als gold het een misdrijf, waarvan de beteekenis uit het woord zelve volgde, of verondersteld moet worden, zóó bekend te zijn, dat de wetgever ze niet nader behoefde aan te geven, terwijl aan den anderen kant de Code de wijze, waarop de materiëele daad plaats moet vinden, nader omschrijft, is dit bij ons aan het oordeel van den rechter overgelaten.

Dat zoodanige onderstelling onjuist is, blijkt reeds uit het groote verschil van gevoelen, dat omtrent het begrip van strafbare valschheid heerscht, het groote verschil van opvatting tusschen de rechtsgeleerde schrijvers en in de verschillende wetgevingen. Het ongerief uit het verzuim eener nadere omschrijving ontstaande, deed zich dan ook in Frankrijk en overal, waar de Code Pénal gold, gevoelen. Bij Chauveau et Hélie lezen wij daaromtrent: „Cette matière est enveloppée d'une certaine obscurité. Les difficultés prennent leur source d'abord dans la brièveté de la loi, qui s'est borné à dicter des peines contre la fabrication et l'altération des écritures sans définir avec précision les caractères, par lesquels se révèle le crime; ensuite dans les innombrables transactions, que la vie sociale enfante et que le faux peut plus ou moins imiter ou altérer avec des formes et des nuances infinies. [1]).

In Frankrijk werd echter dit bezwaar grootendeels op-

1) Theorie du Code Pénal I n°. 1464.

geheven door de betrekkelijke eenstemmigheid, waarmede men zich hield aan eene oude omschrijving, reeds in het oude Fransche recht gevolgd en door de vrij constante jurisprudentie, door het Hof van Cassatie gehandhaafd.

Het is de omschrijving van Farinacius: Falsitas est veritatis mutatio dolose et in alterius praejudicium facta; of zooals het Hof van Cassatie haar overnam: l'altération de la vérité dans une intention criminelle, qui a porté ou a pu porter préjudice à des tiers. [1]).

En dat deze de in Frankrijk algemeen gevolgde opvatting was, blijkt uit de meest gezaghebbende werken over het Fransche stafrecht, o. a. uit het werk van Jousse. Hij zegt: c'est une maxime généralement reçue, que pour que le faux soit punissable, il faut le concours de trois choses: 1e l'altération ou changement de la vérité, 2e qu'il y ait dol de la part de celui, qui a commis la faux, 3e que la fausseté cause ou puisse causer du préjudice à quelqu'un. [2]).

Bijna algemeen wordt mitsdien ook nu nog in Frankrijk als buiten kijf aangenomen, dat voor strafbare valschheid noodig is: altération de la vérité, intention de nuire et possibilité d'un préjudice.

Onder de heerschappij van het Fransche recht werd door onze jurisprudentie hetzelfde gehandhaafd. [3]).

---

1) Theorie n°. 1471.

2) Theorie, ed. Nijpels n°. 1471. Add.

3) Schooneveld, 3e uitg. 1876 bl. 125, waar als algemeene

De sints zoolang in Frankrijk aangenomen opvatting van het begrip van faux, kon als verklaring van dit woord in den Code Pénal ook bij ons dienst doen en aangenomen worden, zoolang die Code ook ons Wetboek was, maar nu wij een eigen Wetboek zouden krijgen, kon men zich daarmede niet meer behelpen. In de eerste plaats toch achtte men het zeer wenschelijk en nam daarom als regel aan om de strafbaar gestelde handelingen zoo nauwkeurig mogelijk te omschrijven, terwijl in de tweede plaats de vraag moest rijzen, of men met de in het Fransche recht aangenomen opvatting van het begrip vrede kon hebben, of die opvatting juist en doelmatig was. Onze wetgever is van oordeel geweest, dat die vraag, ten deele althans, ontkennend moest worden beantwoord, en heeft mitsdien voor de strafbaarheid van valschheid ten deele andere vereischten gesteld.

De vraag, welke vereischten te stellen waren, hing samen met de wijze, waarop men valschheid als misdrijf beschouwt, met de andere vraag: waarin ligt de eigenaardige strafwaardigheid van valschheid?

Alvorens de verschillende antwoorden na te gaan, die op deze vraag vroeger en ook nu nog gegeven zijn, een

---

eischen gesteld worden: verkorting der waarheid, bedriegelijk oogmerk, mogelijkheid van nadeel; het bedriegelijke wordt omschreven als: het zich ontslaan van eenige wettelijke verplichting of het verkrijgen van ieder ander door den dader beoogd voordeel.

enkel woord over de uitdrukking valschheid, afgescheiden van hare straf baarheid.

Wat verstaat men, nauwkeurig sprekende, onder valsch? Ik meen voor dit begrip drie vereischten te kunnen stellen, in navolging van professor Pols in zijn dictaat over het misdrijf van valschheid, n.l.: 1, onwaarheid of onechtheid, 2. nabootsing van waarheid of echtheid, 3. oogmerk om het nagebootste voor waar of echt te doen doorgaan.

Men gebruikt de uitdrukking zoowel voor personen als voor zaken en verklaringen en duidt er mede aan, in tegenstelling van de woorden onecht en onwaar, die er dikwijls mede gelijk gesteld worden, de gezindheid van hem, die de zaak bezit of heeft vervaardigd, van hem, die de verklaring doet. Men duidt deze gezindheid aan, als eene bedriegelijke, zooals het Latijnsche werkwoord fallere de beteekenis van misleiden heeft.

Er is onderscheid tusschen een valsch bericht en een onwaar bericht, tusschen een beroep op valsche feiten en op onware feiten, tusschen een valsche Rembrand en een onechte Rembrand (als schilderstuk). Spreekt men van een valschen vriend, dan denkt men aan iemand, die zich als vriend voordoet, zonder er iets van te meenen. Nu is zeker elke valschheid als zoodanig, tenzij het motief het afkeurenswaardige mocht verminderen, onzedelijk, strafwaardig; maar nooit heeft eenig wetgever haar in het algemeen straf baar geteld.

Wat hare strafbaarstelling betreft, moeten wij twee voorname gevallen onderscheiden, n. l. 1e waar zij als bijzonder element van een misdrijf voorkomt, dat ook om andere redenen reeds met straf bedreigd moet worden, 2e waar zij het hoofdelement vormt, waar de valschheid als zoodanig gestraft wordt. Tot de eerste behooren de gevallen van bedrog, in ons Wetboek in den XXVen titel van het IIe boek behandeld; dit is een misdrijf tegen den eigendom, waar als vereischte valschheid of vervalsching is gesteld [1]). Tot de tweede behooren de misdrijven behandeld in tit. IX, X, XI en XII, n. l. meineed, muntmisdrijven, valschheid in zegels en merken en valschheid in geschriften. Daar wordt de enkele valschheid, hetzij de valsche verklaring, hetzij de vervalsching van bepaalde voorwerpen strafbaar gesteld en daar doet zich de vraag voor: Waarom is die strafbaarheid tot die voorwerpen beperkt?

Waarom b. v. de vervalsching van eet en drinkwaren eerst strafbaar gesteld, wanneer daarmede bedrog wordt gepleegd (Art. 330), de vervalsching van geschriften reeds als zoodanig strafbaar gesteld?

Den grondslag voor de behandeling van het falsum in het Romeinsche recht, vormde de lex Cornelia de falsis,

---

1) Berner: Lehrbuch § 156.
Betrug ist rechtswidrige Vermögensbenachtheiligung durch absichtliche Tauschung.

ook wel lex testimentaria en nummaria genoemd, daar zij strafbaar stelde het vervalschen van testamenten en valsche munt [1]).

De strafbepalingen dezer wet werden later op allerlei andere gevallen toepasselijk verklaard; zoo op valsche getuigenis, vervalsching van openbare en onderhandsche bewijsstukken, vervalsching van maat en gewicht, enz. [2]) Daarnaast kwam in den Keizertijd voor bedrog het crimen stellionatus en nu vinden wij zoowel van falsum als van stellionatus definities bij de Romeinsche juristen, maar in de definities van beide komt de waarheidsverkrachting voor, zonder dat de juiste onderscheidende kenmerken worden aangegeven. [3])

Deze verbinding van en dus verwarring tusschen valschheid en bedrog is een kenmerk van het latere recht, zoowel van het Germaansche. als van het Romeinsche, zooals het in deze landen werd gerecipieerd. Van daar de meening dat valschheid eenvoudig is een ondersoort van bedrog, de strafwaardigheid ligt in het bedrog door de valschheid gepleegd, en het gebruik van het valsche gemaakt.

Dat men echter het verschil zeer goed gevoelde, al

1) D. de leges Corn. de falsis 48.10 C. ad. leg. Corn. de falsis 9.22. Paul Sent. V 25.

2) Hülschner; System des Preusz Strafr, II bl, 333 v. v.

3) Voor falsum P. Sc. 25.3 l. 23 D.c.; voor stalionatus l. 3 § 1. D. stell. 47.10.

kon men het niet juist definieeren, blijkt daaruit, dat men sommige gevallen verbond en steeds veel zwaarder strafte, dan andere; zoo werd in de Carolina valsche munt met den vuurdood, vervalsching van bewijsstukken eveneens met den dood gestraft; valschheid in maat en gewicht met verminking en verbanning, hetgeen eveneens het geval was met vervalsching van waren.

Hierbij zal men echter in aanmerking moeten nemen, dat men de munt-misdrijven vooral ook beschouwde als misdrijven tegen den staat, wien alleen het recht van munt toekwam, evenals men den meineed beschouwde, als een misdrijf tegen God, ofschoon ook bij deze de Carolina tevens lette op de meerdere of mindere zwaarte van het getroffen recht. Dat nu die verwarring tusschen valschheid en bedrog moet vermeden worden, is later algemeen erkend; het gemeenschappelijke kenmerk in den vorm, n. l. de nabootsing der waarheid, mag het groote verschil tusschen beide niet uit het oog doen verliezen.

Men heeft echter in verband met dien vorm nog een andere gemeenen grond voor de strafbaarheid meenen te vinden voor bedrog en valschheid, door als object aan te nemen het recht op waarheid, dat door de bedriegelijke nabootsing wordt geschonden. [1])

Ook daartegen blijft echter aan te voeren, dat bedrog,

---

1) Hälschner: das gemeine Deutsche strafrecht 1887. II. bl. 514.

als gericht op een vermogensnadeel, ook als tegen het vermogen gericht beschouwd moet worden, terwijl valschheid wel dat recht op waarheid, zoo men dat als een door den staat te waarborgen recht wil beschouwen, aantast, maar toch in elk geval die aantasting alleen in sommige gevallen wordt strafbaar gesteld en wij dus naar een meer beperkt object moeten omzien. [1])

Dat object meent men tegenwoordig gevonden te hebben in het openbaar vertrouwen, de fides publica, Treue und Glauben, la foi publique. Dit is een rechtsgoed van de maatschappij evenals de openbare orde, de openbare zedelijkheid. Het misdrijf is dan niet gericht tegen een bijzonder persoon, maar tegen de geheele maatschappij; het tast deze aan in de noodzakelijke voorwaarden voor een ordelijk bestaan. En als zoodanig heeft ook onze wetgever den meineed, de muntmisdrijven, de valschheid in zegels en merken en de valschheid in geschriften beschouwd en laten volgen op de misdrijven tegen het openbaar gezag. In de Memorie van Toelichting lezen wij toch: „meineed is eene schending van een door den Staat in het belang van de openbare trouw gestelden waarborg; intusschen kan niet alleen door woorden, maar evenzeer door daden en in geschrifte de openbare trouw worden geschokt, het maatschappelijk vertrouwen wor-

---

1) Dat de Staat dat recht op waarheid en dus de waarheid moet beschermen, is ook onjuist. De Staat is geen zedemeester.

den bedreigd." [1]) Terwij men op de indeeling van het Tweede Boek nog al aanmerkingen maakte, vooral in de nota van den Heer Oldenhuis Gratama, was dit met deze misdrijven niet het geval, zoodat men kan aannemen, dat hunne plaatsing algemeene goedkeuring mocht wegdragen.

Onze wetgever was daarin trouwens voorafgegaan door den Belgischen wetgever, die onder het opschrift: „Crimes et délits contre la foi publique" de bovengenoemde misdrijven vereenigde. [2])

Het Duitsche Wetboek behandelt achter elkander de muntmisdrijven en meineed, maar valschheid in geschriften tusschen bedrog en bankbreuk. [3])

---

1) Schmidt: Geschiedenis II. bl. 7.

2) Code Pénal, Belge l. II tit. III, waar men bovendien nog vindt de feiten, van onze artt. 196 en 435 no. 1, alsmede het dragen van een vreemd ordeteeken zonder vergunning des konings, hetgeen bij ons niet strafbaar is.

Nijpels; le C. P. interprété bl. 396 zegt hierover; toutes les infractions, comprises dans ce titre, l'un des plus importants du code, se commettent au moyen de l'altération de la vérité. L'altération de la verité, par elle-même, n'est pas du domaine de la loi pénale. car il n'existe pas de droit absolu à la vérité, qui puisse être lésé. Mais elle est comme la violence un moyen de commettre plusieurs actes, qui deviennent punissables, parce qu'ils lésent ou peuvent léser les personnes individuellement ou collectivement, soit dans leurs biens, soit dans leur honneur, soit même dans leur existence ou leur liberté, par exemple en matière de faux temoignage.

3) B. II. 23en Abschnitt.

Door deze plaatsing wordt de verwarring tusschen valschheid en bedrog weer in de hand gewerkt, terwijl de Duitsche wet, door het gebruik van het vervalschte stuk als vereischte voor valschheid te stellen, het onderscheid ook bijna weer zuiver formeel maakt.

In den Code Pénal zijn de muntmisdrijven, valschheid in zegels en merken en valschheid in geschrifte samen behandeld als crimes et délits contre la paix pnblique; de meineed afzonderlijk in verband met beleediging als misdrijf tegen bijzondere personen. [1])

De vraag doet zich nu voor: Wat verstaat men onder misdrijven tegen het openbaar vertrouwen? Wanneer kan men het vertrouwen, dat men in iemand of in iets stelt een openbaar vertrouwen noemen en dus bij schennis daarvan spreken van een misdrijf daartegen?

Het antwoord hierop luidt: dat karakter ontleent het vertrouwen aan zekere waarborgen door den Staat aan bepaalde voorwerpen en verklaringen verleend. Die waarborgen verhoogen de betrouwbaarheid, de kenmerken hiervan wekken het vertrouwen in het verkeer van het publiek op en maken het daarin gestelde vertrouwen tot een openbaar vertrouwen.

Hij, die deze, door den Staat gestelde kenmerken aantast, aan deze hunne waarde ontneemt, schokt daardoor het vertrouwen, daaraan in het verkeer geschonken.

Zooals in de Memorie van Toelichting bij den meineed

---

1) Artt. 132—165, 361.

werd opgemerkt „wat de wet hier heeft strafbaar te stellen, is niet het bedrog de benadeeling van bijzondere personen, maar de wederrechtelijke schending van een door haar erkenden waarborg. Wie dien waarborg schendt, pleegt in de eerste plaats een vergrijp tegen de openbare trouw, hetwelk strafbaar moet zijn, onverschillig of daardoor bijzondere personen zijn benadeeld." [1])

Dit is de band, die de misdrijven van tit. IX—XII vereenigt; de eed, de muntstempel, de aanwezigheid van zegels of merken, de vorm, waaraan het rechtsgevolg of de bewijskracht van zekere stukken is verbonden, zijn zoovele waarborgen, door den Staat voor het daaraan te hechten vertrouwen geschonken en de enkele inbreuk daarop moet, afgezien van alle andere gevolgen, reeds strafbaar zijn.

Dat de meineed hier ook toe behoort, wordt door velen ontkend. [2])

Zij beschouwen deze als een misdrijf tegen de justitie, de geregelde rechtspraak, en als zoodanig zou hij bij ons zijne plaats moeten vinden onder de misdrijven tegen het openbaar gezag. Volgens mijne bescheiden meening laat zich echter de opvatting van onzen wetgever beter verdedigen.

Het staat toch volkomen gelijk, of iemand een valsch

1) Smidt, bl. 218.

2) Hälschner, bl. 902 vv.

stuk in rechten overlegt, of een meineed doet; de geregelde rechtspleging wordt daardoor wel dikwijls, maar niet altijd gestoord, het openbaar vertrouwen in het bewijsmiddel echter altijd geschokt. Daarenboven moet de meineed gestraft worden, ook als hij niet voor den rechter wordt afgelegd, nl. steeds, als de wet er eenig rechtsgevolg aan verbindt

Dat de overheid bepaalde waarborgen geeft, daarin onderscheiden zich dus de eigenlijk gezegde misdrijven van valschheid van die, waar de vervalsching, dus de nabootsing der waarheid wel een der elementen vormt en dus als vorm van het misdrijf voorkomt, maar de valschheid op zich zelve niet gestraft wordt.

Wenden wij ons nu meer in het bijzonder tot de valschheid in geschriften en dus tot den twaalfden titel van het tweede boek van ons wetboek, en wel in de eerste plaats tot art. 225, dat ons de vereischten voor het misdrijf doet kennen. Deze vereischten werden in de Memorie van Toelichting als volgt omschreven:

a. een geschrift, dat op zijn minst tot bewijs van eenig feit kan dienen,

b. het valschelijk opmaken of vervalschen,

c. het oogmerk, om het geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken, of door anderen te doen gebruiken,

d. de mogelijkheid, dat uit dat gebruik nadeel ontsta. [1])

---

1) Smidt, ad. art.

Hierbij zij opgemerkt, dat in plaats van de woorden „dat bestemd is, om tot bewijs van eenig feit te dienen" het ontwerp oorspronkelijk had: „dat tot bewijs van eenig feit kan dienen." Op voorstel van de C. v. R. der Tweede Kamer werd dit veranderd, alleen om het artikel te verduidelijken. Het eerste vereischte zal dus ook zoo moeten opgevat worden en daaronder niet verstaan worden, ieder geschrift, b.v. een brief, die later toevalligerwijze nog eens als bewijsstuk in een proces kan komen, maar alleen een geschrift, dat bij het opmaken reeds die bestemming krijgt. Wat onder geschrift moet verstaan worden, werd door den minister Modderman op eene vraag van den Heer de Bruyn Kops nader ontwikkeld. „Het maakt geen verschil," zeide Z E., „of de letters, cijfers, enz. gesteld zijn door de hand of wel door de drukpers of welk ander werktuig ook." Hij beriep zich daarvoor op de jurisprudentie van den H. R. en op andere artikelen, als: 113, 119, 132, 134, 271, waar men bij voorkeur aan gedrukte stukken moet denken. Toch zal het menigeen vreemd in de ooren klinken een spoorwegkaartje een geschrift te hooren noemen. Het beroep op de bestaande jurisprudentie kon m. i. moeielijk in aanmerking komen, daar deze meer diende om aan den C. P. eene rationeele uitlegging te geven; terwijl, waar in andere artikelen geschrift in de beteekenis van gedrukt stuk voorkomt, dit zijn naam ontleent aan de oorspronkelijke vervaardiging en volkomen aan het taalgebruik beantwoordt, het-

geen bij spoorwegkaartjes niet het geval is. Het Duitsche wetboek heeft daarvoor in § 267 het woord: „Urkunde" dat veel ruimer is en zelfs andere bewijsstukken, als kerfstokken, omvat. Dat dit woord echter tot veel strijd aanleiding gaf, zien wij uit Hälschner's verhandeling. [1])

Als tweede vereischte zagen wij: het valschelijk opmaken of vervalschen. Dit is dus, wat voor alle valschheid noodig is; ook buiten het strafrecht, n l. nabootsing der waarheid of der echtheid, gedaan met het oogmerk, om het nagebootste voor waar of echt te doen doorgaan. Dit laatste subjectieve element is echter niet voldoende, want als derde vereischte vinden wij het oogmerk, om het geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken of te doen gebruiken; men moet dus een bepaald gebruik hebben beoogd; dat gebruik behoeft niet plaats te hebben gehad, zooals in het Duitsche recht, maar men moet er zijn wil toch op gericht hebben; zonder dat is er geene strafbaarheid. Ten slotte moet er mogelijkheid van nadeel bestaan uit dat gebruik. Dit vereischte is gesteld, om niet alle kleine valschheden te straffen. Daarenboven werd in de M. v. T. opgemerkt, dat eerst daar de openbare trouw wordt aangerand, waar die mogelijkheid bestaat. Bij valsche munt en valsche zegels of merken behoefde dit vereischte niet te worden gesteld, omdat het daar in den aard der zaak gelegen is.

---

1) Bl. 519 vv.

De intention de nuire, die de jurisprudentie omtrent den C. P. aannam, al was het, zooals de M. v. T. opmerkte, zonder hechten grond in de wet, werd dus uitdrukkelijk verworpen; men meende, dat deze in vele gevallen ontbrak, waar toch wegens valschheid moest gestraft worden. Wel eischte men intention frauduleuse en omschreef deze nader als gelegen in den wil, om het als echt te gebruiken, maar overigens is possibilité de nuire voldoende. [1])

Alvorens ik nu overga tot de behandeling van eenige interessante strafzaken, waar over valschheid in geschriften moest geoordeeld worden, een enkel woord over de onderscheiding der valschheid in materiëele en intellectueele. De eerste betreft het schrift, de tweede den inhoud; bij de eerste wil men het schrift voor dat van een ander doen doorgaan, dan van wien het werkelijk is, hetzij geheel of gedeeltelijk, hetzij alleen de handteekening of ook hetgeen er boven staat; bij de tweede wil men alleen den inhoud doen doorgaan, als afkomstig van iemand, van wien die niet afkomstig is, of men vermeldt als waarheid, wat eene leugen is.

Chauveau et Hélie geven de volgende définities: ce

1) De Duitsche wet eischt dit niet, alleen „rechtswidrige Absicht". Waar echter het oogmerk bestaat, om zich zelf of een ander te benadeelen, vormt dit eene verzwarende omstandigheid De Code Pénal Belge eischt in art. 193: avec une intention frauduleuse ou à dessin de nuire.

faux (materiel) consiste dans une fabrication ou altération totale ou partielle de la pièce arguée et susceptible, d'être reconnue, constatée ou démontrée physiquement par une opération ou par un procédé quelconque.

Ce faux (intellectuel) consiste dans l'altération non de l'écriture de l'acte, mais de sa substance, non de sa forme materielle, mais des clauses qu'il doit renfermer [1]).

Dit komt, naar ik meen met het bovengezegde vrij wel evereen.

Onder Art. 225 vallen ook gevallen van intellectueele valschheid, terwijl Art. 227 b. v. alleen over deze handelt.

Het eerste geval, dat ik wensch te behandelen, roept ons een strafproces in het geheugen terug, dat voor Nederland een cause célèbre zou kunnen worden genoemd, en ook in het buitenland de aandacht moest trekken, daar de verdedigers der beschuldigden het noodig achtten, de adviezen van Fransche en Belgische criminalisten in te winnen, ten einde steun voor hunne argumenten te vinden. Wegens kleine onjuistheden of onvolledigheid in de uiteenzetting der feiten, hebben dergelijke adviezen echter gewoonlijk en zoo ook in dit geval weinig beteekenis.

1) Theorie no. 1470.

De Overijselsche Bank, wier statuten bij K. B. van 22 Sept. 1872 waren goedgekeurd, verkeerde twee jaren later reeds in staat van faillissement en wel tengevolge van mislukte speculatiën der directeuren S. en W. Tegen beide personen waarvan de eerste voortvluchtig de tweede in hechtenis was werd naar aanleiding daarvan een strafvervolging ingesteld. De feiten, waarvan zij werden beschuldigd, behoorden als misdaden bij het Hof en 17 December 1874 diende de advocaat-generaal Mr. de Jong van Beek en Donk de acte van beschuldiging in [1])

Deze acte diende bij de vroegere crimineele procedure tot basis van het geding. Zij werd door het O. M. opgemaakt, nadat het arrest van terechtstelling van de Raadkamer van het Hof de zaak naar de openbare terechtzitting had verwezen. Ze werd tegelijk met dit arrest aan den beschuldigde beteekend en bij den aanvang der terechtzitting door den griffier voorgelezen. S. werd beschuldigd van materiëele en intellectueele valschheid en het desbewust gebruik maken van de valsche stukken; W. alleen van het laatste en het helen der goederen, door die stukken verkregen. 26, 27 en 28 Jan. 1875 hadden de getuigenverhooren ter openbare terechtzitting plaats [2]).

Vooraf was echter tegen den afwezigen S. geeischt wederspannigverklaring aan de wet en deze verleend.

---

1) W. 3806.
2) W. 3807, 3808 en 3810.

Den 28en Jan. had tevens het verhoor van den beschuldigde W. plaats en nam de advocaat-generaal requisitoir, waarin bij eischte veroordeeling van W. wegens medeplichtigheid aan het misdrijf van valschheid en wegens het desbewust gebruik maken van valsche stukken. Daar het eerste gedeelte niet in overeenstemming was met de acte van beschuldiging, werd het O. M. daarin niet ontvankelijk verklaard. Den 28en en 29en Jan. hield de raadsman van den beschuldigde Mr. Mulder zijn pleidooi [1]; daarop volgden re- en dupliek en den 12en Februari veroordeelde het Hof W. wegens het desbewust gebruik maken van eene valsche acte, voorzien en strafbaar gesteld bij Art. 148 C. P. in verband met Art. 147 al. 3 onder aanneming van den leeftijd (22 jaren) als verzachtende omstandigheid tot eene correctioneele gevangenisstraf van 5 jaren. [2]

Het O. M. en de veroordeelde kwamen in cassatie; 12 April 1875 hield de raadsman, Mr. A. de Pinto zijne verdediging [3], volgde de conclusie van den advocaat-generaal Mr. Römer en 10 Mei deed de H. R. zijne uitspraak, waarbij hij het beroep van beide partijen verwierp. [4]

---

1) W. 3811 en 3812.
2) W. 3816.
3) W. 3836.
4) W. 3844.

Wat was er nu omtrent de feiten in deze zaak gebleken en nam ook de H. R. als zoodanig aan?

Gedurende de afwezigheid van W., die zich, zooals de commissarissen meenden, in het belang der Bank te Parijs ophield, had S. een brief opgesteld, gericht aan het Comptoir d'escompte te Parijs, waarin onder allerlei gewone verrekeningsposten ook het volgende voorkwam: „encore nous prenons la liberté d' ouvrir chez vous un crédit de six cent mille francs en faveur de notre monsieur J. W., tandisqu'il viendra personnellement régler avec vous la manière de ses dispositions."

Dus een credietbrief voor W. van 600.000 fr. Om gevolg te kunnen hebben had deze brief de onderteekening noodig van een der Commissarissen als den plaatsvervangenden directeur. Hij wordt nu aan dezen onder allerlei andere brieven voorgelegd en door hem ongelezen geteekend. De brief wordt verder aan W. ter hand gesteld, daar deze juist dien dag over was, door hem meegenomen naar Parijs, waar hij van dit crediet volledig gebruik maakt.

Volgens de uitspraak was hier nu gepleegd de misdaad van art. 148 C P. d. i. het desbewust gebruik maken van een valsch stuk, terwijl de valschheid bestond in wat art. 147 al. 3 noemt: „la fabrication de conventions, dispositions, etc." Dalloz n°. 102 in voce faux eischt toch voor die fabrication. „dénaturer la substance de l'acte", doordat „un écrit d'une main étrangère" aange-

boden wordt „à une personne qu'on fait signer", niettegenstaande „le contenu n'est pas cequ'elle entendait signer". Dit nu had hier volkomen plaats gehad. S. wist, dat wanneer hij den Commissaris, plaatsvervangenden Directeur, niet uitdrukkelijk opmerkzaam maakte op den bijzonderen inhoud, deze de brieven teekende, zonder te lezen, daarop rekende hij. Bovendien kon de Commissaris den werkelijken inhoud moeielijk vermoeden, daar voor het verleenen van crediet de statuten raadpleging van de raadgevende commissie eischten en de commissarissen het maximum van het crediet op *f* 150.000 gesteld hadden. Ofschoon nu de verdedigers door vrij zonderlinge combinatie van andere artikelen, waar toevallig over valschheid sprake is, als artt. 405 en 407, allerlei andere vereischten stelden, beslisten zoowel het Hof, als de H. R., dat hier was „altération de la vérité", het eerste vereischte voor valschheid. De commissaris had geteekend, wat hij niet wilde teekenen, het woordje „nous" toonde aan, dat de inhoud door beide onderteekenaren gewild was, en S. had hem daartoe gebracht door van eene stilzwijgende afspraak, misbruik te maken, zooals de H. R. het uitdrukte: versiering van verbintenis heeft o. a. plaats, waar men iemand eene verbintenis doet onderteekenen; daartoe is geene voorafgaande afspraak of uiting noodig, het gebeurde staat daarmee volkomen gelijk n. l. het overgeven met het kennelijk doel, dat hij ze ongelezen zou teekenen.

De „intention de nuire" bleek ook voldoende uit de omstandigheden: terwijl, waar zooveel schade was geleden de „possibilité d'un préjudice" buiten bespreking kon blijven.

De aard van den credietbrief als „écriture de commerce" werd door de verdedigers nog wel zeer betwist, daar zij hem als eenvoudige introductie zonder eenige kracht wilden beschouwd zien, maar de rechter nam aan, dat het was eene lastgeving tusschen twee kooplieden, en dus de bron van eene handelsrechtelijke verbintenis. Wat nu betrof de wetenschap van W. omtrent de misdadige herkomst van het stuk, deze bleek ook duidelijk uit de omstandigheden en uit zijne latere houding. Men had hier dus een geval van intellectueele valschheid en het strafbaar gebruik maken van het stuk.

Ik zal mij niet begeven in eene verdere critiek over hetgeen in deze geruchtmakende zaak is verhandeld, als toepassing van afgeschafte bepalingen verliest ze veel van haar belang voor ons. Ik zal daarom hier eene zwakke poging wagen, om de vraag te beantwoorden: Welk vonnis zou de Nederlandsche rechter onder vigeeren van het nieuwe Wetboek over S. en W. hebben geveld.

We moeten daartoe nagaan, of de verschillende requisiten voor strafbare valschheid volgens ons Wetboek aanwezig waren. Maar vooraf een enkel woord over de vraag, of en in hoeverre in art. 225 ook intellectueele valschheid in onderhandsche stukken begrepen is. Dat

dit zoo is, blijkt uit de M. v. T., waar wij lezen: „de woorden geheel of ten deele valschelijk opgemaakt omvatten ook gevallen van faux intellectuel.'' Wanneer een niet-ambtenaar bv. in een geschrift iets anders stelt, dan hem is opgegeven, wordt door dezen ontrouwen penvoerder het geschrift geheel of ten deele valschelijk opgemaakt.

Insgelijks bij onware opgaven in koopmansboeken „ten deele valschelijk opgemaakt'' ziet mede op de vermelding in een geschrift van valsche namen of hoedanigheden. Ook het „abus de blanc-seign'' valt er volgens de Mem. onder. [1])

De woorden geheel of ten deele zijn later als overbodig geschrapt en dit verandert dus niets aan de bedoeling.

Het eerste vereischte, nl. eenig geschrift, waaruit eene verbintenis kan ontstaan, is aanwezig; de credietbrief bevat eene lastgeving. De onwaarheid en nabootsing der waarheid als elementen van elke valschheid, zijn eveneens aanwezig; de inhoud der acte is niet afkomstig van hem voor wiens wilsverklaring hij moet doorgaan. Het oogmerk, om het stuk als echt te gebruiken of te doen gebruiken bestaat niet alleen, dit oogmerk is zelfs bereikt, terwijl wat de mogelijkheid van schade betreft, de uitkomst hieromtrent genoeg licht verschaft. Aldus zou S. krachtens art. 225 veroordeeld moeten worden,

---

1) Smidt, bl. 250.

terwijl op W., aangenomen dat hij de misdadige herkomst van het stuk kende, art. 225 2e lid zou toepasselijk zijn.

Eene zaak van meer recente dagteekening is die, waarin de Rechtbank te Groningen in eerste instantie recht deed. [1])

De feitelijke toedracht in deze zaak was de volgende: 16 Mrt. 1882 kwam de weduwe G. met haren zoon Boudewijn bij den notaris Mr. d. G., verklaart aldaar, dat deze Boudewijn haar zoon Floris is en verzoekt den notaris ten name van dezen eene acte te willen opmaken, waarbij zij gemachtigd wordt, voor dezen haren zoon Floris te Osnabrück eene dading over zekere gelden aan te gaan. Reeds eenige dagen van te voren had zij den notaris een concept ter hand gesteld en deze had daarnaar eene acte in de Duitsche taal opgesteld.

De notaris las deze acte voor en toen B. zou teekenen verklaart de moeder, dat hij de schrijfkunst niet verstaat, hetgeen nog in de acte wordt ingelascht. De acte wordt naar O. gezonden en Nov. 1884 wordt de moeder op het kantoor van Mr. d. G. 1000 mrk. uitbetaald, waarvoor zij eene quitantie teekent, optredende als mondeling gemachtigde van haren zoon Floris.

26 Dec. 1886 was deze zaak naar de terechtzitting

---

1) W. 5464.

verwezen en het O. M. eischte veroordeeling wegens valschheid, gepleegd in eene authentieke acte door versiering (fabrication) eener verbintenis en het desbewust gebruik maken van die valsche acte. De rechtbank daarentegen zag in het feit oplichting, bestaande in het bewegen van de Osnabrücksche heeren tot afgifte van eene zekere som door het aannemen eener valsche hoedanigheid. In het onderhavige geval was nu tot veroordeeling eene klacht noodig, daar de rechtbank het misdrijf beschouwde als gericht tegen den zoon Floris. (Art. 338 Sr.) en daar deze niet gedaan was, werd het O. M. niet ontvankelijk verklaard.

Het O. M. kwam hiervan in hooger beroep, op grond dat de rechtbank slechts over een deel der feiten uitspraak had gedaan en het Hof te Leeuwarden vereenigde zich hiermede en veroordeelde na nieuw getuigenverhoor de moeder wegens valschheid in authentiek geschrift door versiering van verbintenis en gebruikmaking van die valsche acte o. a. op grond van artt. 147 en 148 C. P. 31 al. 2, 35 wet van 15 Apri 1886 (S. 64), artt. 225, 226 Sr. tot 2 maanden gevangenisstraf.

Eenige vragen wensch ik, naar aanleiding hiervan, te behandelen. In de eerste plaats: Waarom is Boudewijn niet vervolgd? Men vindt dit niet uitdrukkelijk vermeld, maar kan het toch uit de beslissingen vrij wel opmaken.

---

1) W. 5510.

Hij heeft in de geheele zaak blijkbaar niet anders gedaan, dan zijne moeder vergezeld, zonder dat blijkt, dat hij zelfs geweten heeft, wat er gebeurde en welke rol men hem liet spelen. De moeder had alles met den notaris vooraf besproken; de acte was opgemaakt, toen moeder en zoon compareerden. De notaris heeft verzuimd den zoon op de hoogte te stellen; hij kende hem niet en heeft hem niet naar zijn naam, enz. gevraagd en nu moge hij al uit de gelijkenis tusschen moeder en zoon opgemaakt hebben, dat deze de bewuste persoon was, het valt niet te ontkennen, dat de notaris hierin zeer lichtvaardig heeft gehandeld en niet volgens art. 25 Notariswet. Had hij B. naar zijnen naam gevraagd, hem gevraagd of de inhoud der acte overeenkomstig zijn wil was, enz., dan had B. vervolgd kunnen worden, want hij had dan zijne moeder geholpen, een valsch stuk in de wereld te brengen.

In de tweede plaats: deze zaak is interessant, omdat zij eene toepassing levert van art. 1 al. 2 S.r. Het feit was begaan onder vigueur van den Code, maar berecht onder die van het Nieuwe Wetboek en de voor de verdachte gunstigste bepalingen moesten dus worden toegepast.

Is die toepassing in deze zaak nu juist geweest?

Ik meen dit met grond te kunnen betwijfelen. Uit art. 1 al. 2 volgt: 1. dat het feit strafbaar moet zijn volgens den C. P. en het Wb. van Sr.; is het volgens een van beide niet strafbaar, dan kan er niet veroordeeld

worden; 2. dat van beide wetboeken dan moet gekozen worden datgene, dat de voor den verdachte gunstigste bepaling inhoudt.

Wat deed nu de rechter in deze?

Hij paste den C. P. toe, blijkens de motiveering van het vonnis, het S.Wb. alleen, wat de straf betrof. Hij werd daartoe blijkbaar verleid door de bepalingen der invoeringswet. die niet duidelijk zijn. Art. 31. al. 2 kan niet de strekking hebben, den C. P. nog te doen toepassen, alleen met verandering der straf. De volgende Artikelen strekken, om te bepalen, welk wetboek moet worden toegepast, bij toepassing van Art. 1. al. 2. S.Wb. en geven het middel tot vergelijking aan de hand, voor zooveel betreft de vraag, welke der wetboeken het mildste is; voorts welke straf opgelegd mag worden, als de Code nog toepasselijk is. Bv. in casu: de Code bedreigt tijdelijken dwangarbeid of liever tuchthuis van 5 tot 15 jaren. Is die straf nu zwaarder of milder? Op zich zelve is dit niet uit te maken, als de wetgever niet eerst zegt, met hoeveel straf van het nieuwe Wetboek dit gelijk staat.

Art. 35 Inv. zegt: die straf staat gelijk met ten hoogste negen jaren gevangenisstraf. Nu eerst kan men vergegelijken en het is duidelijk, dat de C. P. strenger is, daar alle bepalingen omtrent valschheid in geschriften in het S.Wb. minder zijn. Eerst wanneer de C. P. zachter ware geweest, wanneer bv. in Artt. 225—227 S.Wb. straffen van 10 en 12 jaar voorkwamen, had de rechter

den C. P. moeten toepassen en zijne strafbepaling, omgezet in eene straf van hoogstens 9 jaar, daar hij geen tuchthuisstraf meer kon uitspreken. Maar nu de straf lichter was, had hij m. i. niet de lichtere straf alleen, maar de geheele bepaling van het Nieuwe Wetboek moeten toepassen en dus ook schuldig verklaren conform dat Wetb. Dan ware ook beter uitgekomen eene tweede fout, die de rechter beging. Hij vergeleek de bepaling van Art. 147 C. P., die hij toepasselijk verklaarde, blijkbaar alleen met Artt. 225 en 226 S.Wb, die hij aanhaalt. Hij vergat daarbij echter, dat tegen het geïncrimineerde feit, waarop volgens de constante jurisprudentie Art. 147 C. P. toepasselijk was, in het S.Wb. speciaal was voorzien in Art. 227. Dit artikel had dus moeten worden toegepast.

Nu heeft dit artikel voornamelijk het geval op het oog, dat hij, wiens verklaring de acte constateert, deze verklaring zelf doet of laat doen en dus in casu ook de opneming van het valsche feit verzoekt. Hij is dan de physieke dader of kan intellectueele dader zijn. In dit geval eehter stond, zooals wij zagen, de persoon, wiens verklaring geconstateerd moest worden nl. Boudewijn, er geheel buiten; een ander, de moeder, deed de valsche opgave opnemen. De rechter heeft dit verschil niet besproken, maar m. i. kan het ook in de toepassing geen verschil maken; Art. 227 spreekt geheel algemeen, eischt alleen het doen opnemen eener valsche opgave en dit

had hier even goed plaats, als wanneer B het had gedaan. Had B. de opgave gedaan, dan was hij de dader geweest, zijne moeder vermoedelijk medeplichtige; ook had de moeder intellectueele daderes, hij physieke dader kunnen geweest zijn; zelfs bestaat m. i. de mogelijkheid, dat zij als mededaders naast elkander stonden, uit de vorming van het opzet en de deelneming aan de uitvoering zou dit moeten blijken.

Of ten slotte de beslissing van de rechtbank, dat de zoon Floris de persoon was, tegen wien het misdrijf was gericht, acht ik zeer twijfelachtig. Deze toch had door de handeling zijner moeder zijne rechten niet verloren; dat hij er later in berustte, kon den aard van het feit niet veranderen; opgelicht waren de Osnabrücker heeren, die, zoo F. dat gewild had, hem ook nog hadden moeten voldoen.

De derde strafzaak, waaraan ik eenige beschouwingen wensch vast te knoopen, werd den 28en Februari en den 1en Maart 1887 voor de Utrechtsche rechtbank behandeld.

De feiten waren de volgende:
den 17en September 1886 had er te Utrecht door den architect v. d. T. eene aanbesteding plaats van den bouw van zes huizen. Voor de voorwaarden en den vorm der inschrijving was verwezen naar de algemeene voorschriften voor de uitvoering en het onderhoud van werken, onder het beheer van het Departement van W. H. en N., vastgesteld den 12en Sept. 1882, met eene enkele afwij-

king echter hiervan, o. a. dat, terwijl volgens die voorschriften, de inschrijvers verplicht zijn hunne inschrijvingen gedurende 30 dagen gestand te doen, die verplichting hier slechts 5 dagen zou duren Vijf biljetten nu werden ingediend, alle onderteekend door den aannemer en twee borgen, hetgeen volgens de voorschriften, op straffe van nietigheid, moest plaats vinden. Het werk werd terstond gegund aan den laagsten inschrijver K. en de aanbesteder wenschte, dat het proces-verbaal van aanbesteding volgens de meergenoemde voorschriften terstond door aannemer en borgen werd geteekend, waardoor de zaak haar beslag zou krijgen. Geen der drie personen was echter bij de oproeping door den aanbesteder meer aanwezig, zoodat die teekening niet terstond kon plaats hebben, en later tot teekening opgeroepen, verklaart een der borgen v. L., dat wel zijn naam is gezet onder de inschrijving, maar niet door hem, zoodat hij zich niet gebonden acht. Nadat door den aanbesteder nog pogingen tot schikking zijn in het werk gesteld, geeft hij van de zaak kennis aan den Officier van Justitie en deze gaat de zaak vervolgen.

Wat blijkt nu? Niet vertrouwende op de financieele soliditeit van den aanbesteder, hadden de aannemers onderling afgesproken den naam van een der borgen op ieder biljet door een ander te laten zetten, de biljetten zoo in te leveren en dat dan hij, aan wien het werk werd gegund, den aanbesteder bepaalde voorwaarden boven die

van het bestek zou stellen, en als aan deze niet werd voldaan, hij zich op de ongeldigheid van het biljet zou beroepen. Dat was gebeurd; de naam van den borg v. L. was door den anderen borg v. H. met diens machtiging naast zijn eigen naam als borg op het biljet van den aannemer K. geplaatst en door dezen, geheel op de hoogte van hetgeen gebeurd was, ingeleverd. De aanbesteder had hem nu door zijne vlugheid verrast, het proces-verbaal moest terstond geteekend worden en er was dus geen gelegenheid, hem nog het een en ander onder vier oogen mede te deelen. Nu was later wel gebleken, dat ook de borg van L.. zich wel gebonden wilde rekenen, wanneer v. d. T. aan de door K. gestelde voorwaarden voldeed, maar anders niet, dus niet tot den inhoud aan het biljet in verband met dat bestek. v. d. T. achtte het echter geen tijd meer, om hem voorwaarden te stellen en wilde er niets van weten.

Het O. M. vroeg rechtsingang tegen v. Vl. en K. en deze werd hem verleend. Aanvankelijk meende hij ook den gewaanden borg, wiens handteekening met zijne toestemming door den medeborg op het biljet van K. was geplaatst in de vervolging te moeten betrekken, maar bij vonnis der raadkamer van 10 December 1886 [1]) weigerde de rechtbank den rechtsingang tegen dezen te verleenen en stelde hem buiten vervolging. Op het verzet

1) W. 5384.

van het O. M. bevestigde de raadkamer van het Hof dit vonnis.

Na de gerechtelijke instructie werden van Vl. en K. op requisitoir van het O. M. na indiening eener memorie van suggestie door beklaagden naar de openbare terechtzitting verwezen bij uitvoerig gemotiveerd vonnis der raadkamer van 19 Jan. 1887 [1]). Op het verzet van de beklaagden bevestigde het Hof ook dit vonnis. Na tweedaagsche behandeling veroordeelde de Rechtbank beide tot 14 dagen gevangenisstraf [2]). Zij kwamen daarvan in hooger beroep; het Hof behandelde de zaak op de zitting van 12 Juli 1887 [3]) en bevestigde bij arrest van 19 Juli het vonnis der rechtbank [4]).

Door de veroordeelden werd cassatie aangeteekend, maar de H. R. verwierp deze, conform de conclusie van het O. M. bij arrest van 28 Nov. 1887 [5]).

Laten wij nu eerst nagaan, waarom v. L. niet in de vervolging werd betrokken, om vervolgens aan de hand van partijen en rechter de juridische appreciatie der door v. H. en K. gepleegde feiten uiteentezetten.

---

1) W. 5384.

2) P. v. J., 1887, no. 15. De behandeling der zaak in P. v. J. no. 10.

3) P. v. J., no. 29, het verhandelde is slechts beknopt meegedeeld.

4) P. v. J., no. 30, alleen de uitspraak, zonder overwegingen.

5) W. 5516, conclusie en arrest.

De eerste vraag is in zooverre merkwaardig, omdat zij een punt betreft, dat eenige analogie aanbiedt met de positie van Boudewijn in de Groningsche zaak. Het verschil ligt echter hierin, dat in de zaak te Utrecht de z. g. n. stomme personaadje zeer goed wist, wat er voorviel, terwijl Boudewijn er waarschijnlijk niets van af wist. Had Boudewijn geweten, dat de notaris bedrogen werd, dan had hij zelfs door volkomen passieve houding tot het misdrijf meegewerkt, vermits het eene authentieke acte gold, waar hij als comparant moest verschijnen en dus zijne bewuste passieve houding het misdrijf mogelijk maakte, hij zou dan zeker in de strafvervolging zijn betrokken.

Voor onzen gewaanden borg bestond echter die strafbare medewerking niet; om hem physieke dader of medeplichtige te doen zijn, ontbrak de materiëele medewerking, die Artt. 47 en 48 S. Wb. als vereischte stellen; als intellectueele dader kon hij niet beschouwd worden, omdat hij in geenen deele had gebruik gemaakt van een der middelen tot uitlokking in Art. 47 n°. 2 genoemd. Hij had laten begaan, anders niet.

Op deze gronden stelde de Raadkamer hem dan ook terecht buiten vervolging. Had hij een der middelen van Art. 47 n°. 2 aangewend, hij zou als intellectueele dader moeten vervolgd zijn.

Wat nu het juridisch karakter der door v. H. en K. gepleegde feiten betreft, liep de strijd over de vraag, of

hier sprake kon zijn van strafbare valschheid in geschrift en het desbewust gebruik maken van het valsche stuk. Het tweede gedeelte hing geheel af van het eerste, daar het als bewezen werd beschouwd, dat K. het biljet had overhandigd en al had hij dit niet eigenhandig gedaan, ik zou het met den advocaat-generaal de S. Lohman eens zijn, dat het doen overhandigen hiermee volkomen gelijk staat.

In de Memorie van Suggestie waren als vereischten gesteld voor strafbare valschheid.

I een geschrift, waaruit eenig recht, eenige verbintenis of eenige bevrijding van schuld kan ontstaan, of dat bestemd is, om tot bewijs van eenig feit te dienen;

II. het valschelijk opmaken of vervalschen daarvan;

III het oogmerk, om het als echt en onvervalscht te gebruiken of door anderen te doen gebruiken;

IV de mogelijkheid, dat uit dat gebruik eenig nadeel kan ontstaan.

Deze vereischten werden gedurende het geheele proces ook als in overeenstemming met Art. 225 Sr. als de wettelijke beschouwd en het was alleen de vraag, of zij in dit geval aanwezig waren. De beklaagden ontkenden dit; het O. M. en de rechter namen in iedere instantie het tegendeel aan.

Gaan wij ieder vereischte afzonderlijk na en dus in de eerste plaats of het bewuste inschrijvingsbiljet voldeed aan een der vereischten gesteld in I. De beklaagden

ontkenden dit; eerst de onderteekening van het proces-verbaal deed de borgtocht en aanneming wettig tot stand komen, zoolang hadden aannemer en borgen nog het recht, terug te treden. (Mem. van Sugg).

Er was slechts eene eenzijdige verklaring hunnerzijds en die verklaring schept naar ons recht geene verbintenis; er was nog geen overeenstemmende wil; de latere gunning veranderde daarin niets; voor de onderteekening van het proces-verbaal was er geen rechtsband. Ook kan een geschrift, waarbij men verklaart, eventueel bereid te zijn om borg te staan, niet geacht worden in den zin der Wet bestemd te zijn om tot bewijs van eenig feit te dienen (pleidooi in eerste instantie).

Hiertegen was reeds in het vonnis van verwijzing beslist, dat volgens het bestek, de inschrijvers hunne inschrijvingen gedurende 5 dagen gestand moesten doen, binnen welke de aanbesteder zou beslissen, of hij het werk gunde of niet, zonder eenige rekenschap van zijne keus verschuldigd te zijn, terwijl het proces-verbaal na de besteding, door hem, aan wien het werk gegund was, met zijne borgen zou worden geteekend; dat dus na de gunning de inschrijver en de borgen waren verbonden en de besteder bevoegd, om de onderteekening zelfs in rechten te vorderen; dat dus het biljet niet alleen bestemd was, om tot bewijs te dienen, maar dat er ook eenig recht aan zijde des besteders en eenige verbintenis aan zijde der gestelde borgen ontstond.

Het O. M. adstrueerde dat gevoelen nog in zijn requisitoir n. l. de borg was verbonden en door de latere gunning was de overeenkomst voldongen; in elk geval kon het geschrift tot bewijs dienen dat v. L. borg wilde zijn. En de rechtbank besliste, dat, daargelaten de vraag, welke rechten aan zijde van den aanbesteder en welke verbintenissen aan zijde van den aannemer en der gestelde borgen uit meergezegd biljet ontstaan, in ieder geval vaststond, dat het op zijn minst bestemd was, om tot bewijs te dienen, dat K. zich als aannemer stelde en v. Vl. en v. L. zich bereid verklaarden, als borgen toe te treden, zoodat het geschrift bestemd was, om tot bewijs van eenig feit te dienen.

M. i. was dit eerste vereischte dan ook aanwezig. De aanbesteding bracht geene verbintenis teweeg voor den aanbesteder, daar hij niet alleen de keuze, maar ook de gunning zelve geheel aan zich hield. Art. 1292 B. W.; de inschrijving daarentegen bracht, in verband met de aanbesteding wel eene verbintenis te weeg voor de inschrijvers en borgen; zij waren gedurende 5 dagen gebonden, zoo de aanbesteder dit wenschte, de overeenkomst aan te gaan; er sproot uit dat geschrift recht en verbintenis voort en diende daarvan tot bewijs; na de gunning was die overeenkomst tot stand gekomen, het geschrift was ook met het oog daarop opgemaakt, men wist, dat die gunning terstond kon plaats hebben en het stuk vormde dus toen ook deel van het contract.

Wat het tweede vereischte betreft, het valschelijk opmaken of vervalschen, ook dit was volgens de beklaagden niet aanwezig. Volgens hen was de handteekening voor den borg v. L. met diens volkomen goedkeuring geplaatst, en daardoor deze evenzeer verbonden, alsof hij eigenhandig geteekend had. (Mem. v. Sugg.); zij betwijfelden of de civiele rechter rechtskracht zou ontzeggen aan een onderhandsch geschrift, wanneer het blijkt, dat de persoon, wiens naam er onder staat, dien door een ander heeft doen stellen; er was dus geene onwaarheid in het geschrift. Volgens eene juiste interpretatie van art. 1912 B. W. is het voor de geldigheid van onderhandsch geschrift onverschillig, of de persoon, die er als onderteekenaar op voorkomt, zelf zijn naam heeft gezet, of dien door een ander heeft doen zetten. (Pleidooi.)

Deze bewering werd tot in cassatie volgehouden, op haar was het eenige middel van cassatie dat n. l. dit tweede vereischte der strafbare valschheid zou ontbreken, gebaseerd. Daartegen was reeds in het vonnis van verwijzing beslist, dat een onderteekend geschrift ten aanzien van den onderteekenaar alleen dan bewijs oplevert, wanneer de persoon, tegen wien men zich daarop beroept, erkent, dat geschrift te hebben onderteekend; dat daaruit volgt, dat de onderteekening eener acte is eene handeling, die persoonlijk moet worden verricht door hem, die zich daarbij verbindt, en die handeling met rechtsgeldig gevolg niet kan worden overgedragen. Dat dit meer uitkwam

in casu, omdat juist de bedoeling met de onderteekening was, om het biljet voor ongeldig te verklaren, indien de aanbesteder de nader te stellen voorwaarden niet wilde aannemen. Dat derhalve de eerste beklaagde door het in strijd met de waarheid te doen voorkomen, alsof v. L. zich werkelijk als borg had gesteld, het biljet in zooverre valschelijk had opgemaakt. Dat de lastgever den lasthebber wel kan machtigen in zijn naam te handelen, maar niet met zijn naam.

Het O. M. voerde dezelfde argumenten aan en eveneens de Rechtbank en het Hof in het eindvonnis en arrest.

Insgelijks de H. R. De advocaat-generaal, Mr. de S. Lohman had nog als zijne meening geuit, dat het middel van cassatie zou opgaan, indien de persoon, wiens handteekening was gesteld, had bedoeld, zich te verbinden en met dat doel de machtiging had verleend. Maar het doel was juist, dat die persoon niet zou zijn verbonden en dat maakte de valschheid. Mr. de S. Lohman meende dus, dat de onderteekening van art. 1912 B. W. geene persoonlijke behoefde te zijn, maar ook door een lasthebber kon geschieden, mits de lastgever maar de bedoeling had, zich te verbinden.

Volgens mijne bescheiden meening was nu de onderscheiding door de rechtbank gemaakt tusschen handelen in den naam en met den naam, door Mr. van Lier, een der verdedigers, eene spitsvondigheid genoemd en klaarblijkelijk ook door Mr. de S. Lohman verworpen,

volkomen juist. Onze Wet kent geene andere wijze om een derde aan den lastgever te verbinden, dan doordat de lasthebber handelt in zijn naam; dit moet den derde te kennen gegeven worden en dit doet men niet door met den naam van den lastgever te teekenen. Teekent men per procuram, dan is het wat anders en dit kan ook door art. 1912 niet verhinderd zijn. Maar wij kunnen deze vraag hier geheel ter zijde laten, omdat in casu de lastgeving eene ongeldige was en dus geenerlei effect kon hebben. De inhoud was eene ongeoorloofde en met den advocaat-generaal van den H. R. zal men moeten zeggen: „rei turpis nullum mandatum". Uit de teekening kon dus in geen geval een recht voortspruiten tegen v. L.; men wist en bedoelde dat, er was dus onwaarheid en nabootsing der waarheid. En het derde vereischte, dat hiermee in verband staat, n.l. om het als onvervalscht te gebruiken of te doen gebruiken, was ook zeker aanwezig. Wel ontkenden beklaagden dit op grond, dat de aanbesteder door het biljet tot niets gehouden was; het werk kon, maar niet behoefde te gunnen en dat zoo aan de voorwaarden was voldaan, de borg v. L. zich ook zou hebben verbonden. (Mem. van Sugg.) Het was hun er niet om te doen, het biljet als echt te gebruiken; integendeel, hun systeem bracht mee, om zich op de onechtheid te beroepen en zij zouden hun doel juist het best bereikt hebben, wanneer v. d. T. de onechtheid onmiddellijk had

gezien. (Pleidooi.) Daartegen was reeds in het vonnis van verwijzing beslist, dat als eerste oogmerk der beklaagden moest beschouwd worden, de hoop, dat de aanbesteder het biljet als geldig zou beschouwen, en het werk daarop gunnen, zooals dan ook werkelijk was geschied. Er was dus niet alleen het oogmerk om te gebruiken of te doen gebruiken, bij v. Vl. geweest, maar het gebruik door K. had ook plaats gehad.

Zooals het O. M. in zijn requisitoir nog zeide: tot na de gunning wilden zij het als echt doen beschouwen. Op die gronden nam de rechtbank ook terecht in haar eindvonnis dit vereischte aan.

Wat ten slotte het vierde vereischte: de mogelijkheid van nadeel, betrof, waar reeds nadeel in renteverlies, nietigheid der aanbesteding, enz. geleden was, kon het bestaan daarvan moeielijk betwist worden; de beklaagden meenden echter, dat, daar de gewaande borg geldig verbonden was, de aanbesteder dit nadeel niet had behoeven te lijden en dus aan zich zelve te wijten had. Waar men echter de nietigheid van het mandaat, in ieder geval de ongeldigheid der handteekening aannam, verloor deze verdediging hare kracht.

Terecht zijn m. i. alle vereischten van strafbare valschheid in deze zaak als aanwezig aangenomen en was de veroordeeling volkomen gewettigd.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

De perigrini waren in Rome niet uitgesloten van de tutela dativa.

II.

Behalve de burgemeester is niemand buiten den raad verkiesbaar als ambtenaar van den burgerlijken stand.

III.

De boedelbeschrijving, bedoeld in art. 1057 B. W., behoeft niet notarieel te zijn.

IV.

Onverstaanbare voorwaarden maken eene overeenkomst nietig.

VI.

Het wisselfonds mag alleen in geld of geldswaardig papier bestaan.

VII.

De verbintenis tot vrijwaring van art. 163 K. verjaart na 30 jaar.

VIII.

De onvolledig geëndosseerde kan op eigen naam in rechten optreden om het wisselbedrag te vorderen.

IX.

Ook bij verzoekschriften, gericht aan een rechterlijk college, is bijstand van een procureur vereischte.

X.

De toelating van onbeëedigde verklaringen als bewijsmiddel in art. 409 Wetb. v. Strafv. is af te keuren.

XI.

Ten onrechte wordt door Hälschner de meineed gebracht tot de misdrijven tegen de rechtspleging.

XII.

Invoering der voorwaardelijke veroordeeling is ook in ons land wenschelijk.

XIII.

Art. 41 al. 2 Wetb. v. Strafr. is af te keuren.

XIV.

Onder de uitdrukking „vreemde mogendheden" in art. 59 G. W. moeten ook begrepen worden Indische vorsten en volken.

XV.

De bepaling van art. 147 van de G. W. van 1848 is te verkiezen boven het tegenwoordig artikel, daar dit den wetgever te groote bevoegdheid geeft.

XVI.

De voorafgaande goedkenring des Konings op de verordeningen der Provinciale Staten is in strijd met de autonomie der provincien.

XVII.

Beschermende invoerrechten op granen verdienen afkeuring.

